

Илм-фан

СТАРТАП ЛОЙИҲАЛАР БЕШИГИ

— Сұхбатимизни умумбиологияның әнг муҳим масалалари ечимини топырақта микроорганизмларнинг иштироки хусусидаги муроҳазалар билан бошласак. Микробиология сифатыда айтингчи, “дүнёning санитарлари” деб аталадиган микробининг үзи нима ва у инсон ҳәтида қандай үшінген зерттеу.

Давлатимиз раҳбарининг шу йил 31 январь куни олимлар, ёш тадқиқотчилар, ишлаб чиқарыш вакиллари ва илмий-тадқиқот муассасалари раҳбарлари билан учрашувида соҳадаги долзарб масалалар ечими, илмий-тадқиқотчилик фаoliятини кўллаб-куvvatлаш, янги илмий муассаса ва йўналишларни ташкил этиши хусусида сўз юриттиди.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Микробиология институти директори, биология фанлари доктори, профессор Қаҳрамон Давронов билан сұхбатимиз айни шу вазифалар ижроси, микробиология фаннининг бутунги ривожи хусусида бўлди.

Ҳар бир адамнинг овқат ҳамз қишини тишинида 17 оила, 50 түркүм ва 400-500 дан ортик турға мансуб 50 триплиондан күтром бактерия симбиозда яшайди. Ҳар бир инсоннинг ишагидаги бактерияларнинг умумий сирориги 3-5 килограммни ташкил қилади. Ҳар бир бактерия хужайрасининг сирориги эса 10-19 грамм. Одам организмидаги бактерияларнинг аниқ тарзбен унинг сөздатилиши маданияти билан болжыл. Замонавий адабиётларда “Инсоннин ошқозон-ичан тишинида яшовчи бактерияларнинг тарзбен инсоннинг хулт-атворини белгилеп олиниди. Шу асосда технология яратилишга киришилади.

Микроблар тез күпвяди, мұайян шароитты мослашувчанлығы үт аюори. Әнг қызмети, озиқланиши учун үйдан ферментлар чиқаради ва улар ёрдамнан атрофидаги кинин парчаланадиган моддаларни, масалан, ҳар йили қайта тикланадиган цептолоза сакловчи биомассаси парчалаб, ўзига озула тайёрлайди. Биотехнология олимлар эса микроорганизмларнинг бундай хусусия-

штамини билан ишlevганды унине метаболизми чукур ўрганилади. У ёки бу метаболитлар синтез бўлишини ҳар хил омиллар таъсирида бошқариши зарур бўлганда керакли метаболитни ҳужайира ичизда кондириш ёки ҳужайирдан ташкирига чиқаришини бошқариши устида кўллаб таҳриблар ўтказилиди. Шундан кейиннинг штаммининг каналини даражада ракобаттардо экани белгилеп олиниди. Шу асосда технология яратилишга киришилади.

Институтимизда мамлакатимизнинг

турли агрозоологик шаронтига мос келадиган ўндан ортик микроб биопрепаратлари яратилган. Улар патентлар билан ҳимоя қилиниб, қишлоқ ҳўжалигини аманлайтига жорий қилинилоқда. “Фостим” ва “Ризоком” серияли биоўчитлар, “Микроўстригим” био-препарати ва “Трихостим” номли ачтири шулар жумласидандири.

Бу ишланималарни ишлаб чиқаришини ўйлга кўйиш учун “Green Bio Tech” кўшима корхонаси ва “Global Eco Tech” масъулияти

Қорақалпоғистон Республикаси шўрланган тупроказарининг унумдорларини ошириш хусусиятига ага бўлган “Ер маҳами”. “Бист” ва бошқа кўп компонентни ҳамда кўп функционал препаратлар яратилиб. Республика интеллектуал мулк агентлиги патентлари билан химояланган. Бу препаратлар “Био-ўчи” КТИЧК билан лицензиявий шартнома асосида катта инкорпорация ишлаб чиқарилмоқда ва мамлакатимизнинг ўнлаб туманларида кенг миқесда ишлатилмоқда.

— Институттуда фармацевтика саҳасида ўтказиллаётган тадқиқотлар ҳақида ҳам тўхтаниб ўтсанз.

— Институтимизда Тошкент фармацевтика институтининг микробиология кафедраси филиали ташкил қилинган. Унда соҳа унун кадрлар тайёрлашга ёрдамлашиш билан бир каторда фармацевтик таъсирига эга бўлган микроби препаратлар яратиш устида ҳам изланишлар олиб борилмоқда. Дастилабки ютукларга ҳам эришилди. Масалан, ошқозон-ичак тишинида яра хосил қиливчи Helicobacter pylori (касаллик) қарши таъсир курсатувчи “Лактопрополис”, кон таркибидаги канд микдорини пасайтириш хусусиятига эга “Атерис” каби доривор маддадарни тайёрлаш бўйича керакли хужискатлар тайёрланиб, таҳриба нусхалари олинган ва синовларга берилган.

Мамлакатимизда дори-дармонга, яъни фармацевтика, косметика соҳасига катта өзтубор ва ишончи билан қаралмоқда. Шу муносабат билан доривор ўсимликлар

[Скачать газету \(.pdf 4.55 mb\)](#)